

[Transcript] Forklart / Slik skapte et datasystem kaos på sykehusene

Midt oppi lange arbeidsdager og mye stres, så har sykehusene nå fått et kjempeproblem i fange. Og det er ett datasystem.

For det som har fått navne helseplattformen, kalles nå den største katastrofen som har rammet helsemittnorge, og det er inkludert pandemi.

Og av noen leger blir den til og med kalt helvetesplattformen.

Hvordan gikk det så galt egentlig?

Dette er historien om en av USAs rikeste kvinner og hvordan systemet hennes skapte fullstendig kaos i norsk helsevesen.

Du hører på forklart fra Aftenposten, og jeg heter Philippa Johannesborg, og i dag er det fredag 21. april.

Judith Folkner er grunder av det amerikanske teknologiske skape Epic, som har levert massevis av pasientjona løsninger til sykehus i USA og en del andre land.

Og på den måten har hun fått en veldig stor formuet på tilstående rundt 70 milliarder kroner og blitt en av USAs rikeste kvinner.

Han du hører her heter Henning Karr Ekroll, og han har nye tjef i Aftenposten.

Og det var på seensommeren i 2018 at denne Judith Folkner kom til Trøndelag.

Med seg i komforten hadde hun systemet som skulle endre hele helsemittenorge.

Hun kom til Trøndelag for å slutte før i kontrakten med helsemittenorge og malevere det systemet i dag, kjenne som helseplattformen.

Helseplattformen er en ny, digital og felles pasientjournal.

Og målet med den er at ett system skal ha oversikt over all pasientinformasjon.

Også deles den infoen mellom sykehus, kommuner og fastleger.

Alt i ett dataprogram.

Så i praksis vil det si at de leger, sykepleire, kirurger, psykologer, vernepleire ja alle andre som jobber med helse i Mittnorge kan låge seg inn på ett sted.

Der fikser de legetimer, skriver ut resepter, sykemelinger og finner ut hvorfor pasientene har vært hos legetillere.

Og det ville helsechefene i Mittnorge at skulle være Judith Folkner's program, Epic.

Og som til slutt ble hetende helseplattformen her i Norge.

De mente at dette var den beste teknologien man kunne få.

Regionens største IT-projekt kommer til å skape store endringer i helsetjenesten.

Det ser så sterk som at dette tror vi er en revolution.

Men samtidig i Nabolandene våre har løsninger fra den samme leverandøren før til kaotiske tilstander.

Men før vi går inn i det, Henning, hvorfor trengte vi dette systemet?

Ja, tidligere har det jo vært sånn at ulike sykehus og ulike legekontorer og ulike kommuner har hatt digitale journalsystemer, men bare til å dekke eget behov.

Og det gjør jo at de har rent opp med en masse forskjellige typer av systemer, forskjellige steder, som ikke nødvendigvis kommuniserer med hverandre.

Og det blir jo et problem hvis du for eksempel er fra stavanger som jeg,

og så brekker jeg foten et eller annet sted de lander med på sykehuset,

så har man plutselig ikke tilgang til mine pasientoplysninger.

Og det gjør jo at man må bruke masse tider på å finne ut hva som er historikken,

[Transcript] Forklart / Slik skapte et datasystem kaos på sykehusene

hva medikamenter som brukes, kanskje man må prøve å huske selv hva allergier og sånt man har. Vanlige folk satt alt som er litt av vansvarig for å vite alt om sin egen helse. Og i 2012 sa den daværende rødgrønne regjeringen at nok er nok. Tiden var inne for å lage ett system. Det som skjedde i 2012 var at Jonas Kastøre som da var helseminister, la fram en ambisjon som et enn innbygger rensjonal. Og litt kort forklart så var det en tank om at man skulle få til dette i hele landet, og så ha en type dataløsning der alle innbygger og alt helsepersonell som trengte det kunne få tilgang til den nødvendige pasientinformasjonen uansett hvor henne i helsevesten man befannet seg. Men etter en lang og kostbar utredning, så entet prosjekt opp i skuffen. Prosjekte visste seg å være for vanskelig å få til i hele Norge på en gang. Men en landstil var likevel optimistisk til et slikt system. Og det var midt Norge. For der så slet de med gamle systemer som virkelig trengte en oppgradering. Så de begynte litt med dette på eget initiativ og kom ganske langt med det som man egentlig ville gjøre i hele Norge. Og mens dette da ble lagt på is i resten av landet, så fortsatt man i midt Norge med det som i dag er blitt helseplattformen. Og regjeringen uttrykte at der som helsemidt Norge gikk gjennom med et sånt system, så skulle de bli et slags pilotprosjekt for resten av landet. Det at dere lykkes er også utrolig viktig for landet Norge, fordi dette første stege mot en innbygger og en journal. Noe dagens regjering fremdeles står vi. Og da er vi tilbake til en rike amerikanern som vi nevnte i stedet. For da Judith Faulkner landet på folieplassen utenfor Trondheim, så skulle helsemidt Norge og Epic inngå en samarbeidsavtale. Og i mai i fjor ble helseplattformen lansert i Trondheim kommune, i den kommunale helsesektoren først. Også gikk det noenlunde greit der, men i november 2022 skulle det ta seg bruk på St. Olafus Hospital, som er landets fjerst største sykehus. Og da begynte det å bli store problemer næsten med en gang. Så det er ikke helt utengrunn, at vi kaller det helvetesplattformen. Etter 13 år som pilot, hoppet Kristine Lørang bokstavletalt inn. Fulgte grunde drømmen og startet bastuppedriften Kuk Oslo, og i dag kan hun skilte med 9 bastur og 32 ansatte. Reinskap er ikke det jeg er best på, så for meg er det opplagt at vi skal hjelpe her. Vi har en regnskapsfører som forstår vår bransje, og de hjelper oss å ta i bruk automatiseringen, og alle de smarte løsningene som finnes i regnskapsprogrammet TripleTex. Vi har brukt TripleTex sin oppstart, og kan genuint anbefale det til andre. Nå kan du prøve det veldig fleksible regnskapsprogrammet TripleTex gratis i 14 dager på TripleTex enn å gratis.

[Transcript] Forklart / Slik skapte et datasystem kaos på sykehusene

Henning, Kar og Ekral, ta oss igjen om dette.

Hva slags problemer var det helseansatte møtte med den nye helseplattformen?

Ja, dette kan deles opp i litt forskjellige sider,

men en ting var jo at det var en masse tekniske feil som gjorde at tingrette ikke fungerte sånn du skal.

Det inne bare for eksempel at rynkenbilder og informasjon om det ikke kom frem til riktige personer, SMSer om innkallinger til timer ble feilsent, masse elektroniske brev som skulle frem til pasienter eller fastleger og ble borte, og så er det også gjennomgående misnøye med at dette systemet er veldig krongløtte og tungvinterbruket.

Alle har jo vært bort i datasystemet som er litt sånn hvordan dette var forvirrende, hvordan jeg trykker på.

Dette virker til å være ganske gjennomgående for brukere når det er helseplattformen, at de forstår ikke helt hvordan du skal bruke oss, så det er veldig vanskelig å kreve en opplengsprocessor for å få det til.

Enkelte ting som å legge inn en legetime er en langsom prosess, og bare det å bytte over til sommertid er tidkrevende og vanskelig.

Det er jo alltid barnesykdommer med nye systemer, det kan du sikkert selv kjenne igjen i. Epic har sagt at det er en del som må ørendes her og der, og at de jobber med å løse det. Men problemene helseplattformen mye på er ikke bare barnesykdommer.

De kan også føre til store konsekvenser for pasientene.

Nå kommer helse-tilsynne nylige med en rapport som slår fast at dette systemet, som skulle bidra til å bedre pasientsikkerheten, har blitt en fare for pasientsikkerheten. Man kan for eksempel tenke seg at en pasient som en lege mistenker at det kan ha kreft, da sender man gjør en henvisning videre i systemet for oppfølging, og hvis den rett og sett blir borte eller ikke kommer frem til riktig person, så kan man risikere at en person ikke får behandling i tid det, og at det kan få alvorlige konsekvenser.

Og så ser man jo at der er gjennomgående problemer og løsninger, så gjør at man ikke vet om ting kommer frem til riktig person.

Så helsepersonell og prosentolevsospital har jo begynt å bruke gul i lapper for å holde kontroll på informasjonen, for det er det ikke stole på at det når frem til riktig vedkommende.

Og så er det også en erfaring som flere har gjort seg at oversikttere medikamenter er uoversiktelige at det er lett å gjøre feil, og det er klart hvis du gir feildose medikamenter til noen, så er jo det noe som kan få alvorlige konsekvenser for den delle.

Men hvis dette systemet kan få til så alvorlige ting som dødsfold, og i hvert fall kan man ikke bare gå tilbake til det gamle systemet?

Det er jo mange leger som har sagt at de ønsker at man går tilbake til det systemet som man kaller doggulive som er fra rundt år tusen kjifte.

Men der er det igjen en del i følgeledelsen i helsemitten Norge og veisengtolesospital, en del utfordringer med å gjøre det, fordi at man har nå lagt så til rette for å inføre dette systemet, at det får en del følgekonskvenser som er veldig krevende.

[Transcript] Forklart / Slik skapte et datasystem kaos på sykehusene

Det er ikke bare helsemitten Norge som bruker epiksystemet i verden. Sykus i både Finland og Danmark har sine egne versjoner av helseplattformen. Og faktisk så frarådet Nabonovoros mot og brukede. Det hadde nemlig ført med seg en del problemer, der borte også. Og dette var før man gikk inn for å bruke epik og helseplattformen i Midt Norge. Derfor var det mange helseansatte i Trøndelag som møtte opp til fakkeltåg i fjor. Bare noen uker før helseplattformen skulle innføres på landets fjære største sykehus, Sankt Olavs hospital.

Vi vil vise at vi er mange som er bekymret, og vi vil vise at vi er flere profesjoner som står ihop om denne bekymringen. Men likevel, 3,8 milliarder kroner senere, så bruker Sankt Olavs hospital og resten av helsesektoren i Midt Norge denne helseplattformen. Til tross for advarsler fra Nabolandene og til tross for sine ansatte. Henning, hvorfor bruker de nå helseplattformen? Det er egentlig et spørsmål som fremdeles ikke er helt besvart, men det helseplattformen har et uttrykk for selv er at de mente de hadde gjort ganske gode erfaringer fra de feilene som ble gjort i Danmark og Finland, og at de da hadde tatt høyde for at dette ville være krevende, og lagt planer som de mente skulle gjøre håndterlig, og så visste det seg da at det ikke var tilstrekkelig. Epic, som er det amerikanske selskapet bak helseplattformen, har enn så lenge ikke svart direkte på kritikken de har fått. Men de har skjent at det er en del ting som må jobbes videre med, at de jobber fortløbende med helseplattformen for å løse dette. Epic har jo en del eksperter i Norge, og helseplattformen har jo 300 ansatte som jobber nå med å tilpas dette system for brukeren i midt Norge sammen med Epic sansatte. Hva kommer til å skje videre med helseplattformen nå da? Nei, det redder mange ubesvarte spørsmål. Det er jo alle redde kraftig for sinker, sammen med de planer man hadde for noen år siden. Så var det jo planlagt at det skulle ta seg bruk på uligge sykehus i resten av midt Norge nå fra våren av, men det har blitt utsatt høsten. Det er mulig at det blir utsatt ytterligere, så det kommer til å bli noen spennende uker fremme for å se hva som blir veien videre for dette enorme prosjektet. Hvis det fungerer så dårlig som de ansatte helsesektoren mener, hva kan de gjøre da? Nei, det er vel egentlig ikke så veldig mye man kan gjøre, annet enn å prøve å tilpas seg så godt som mulig. Helsemidt Norge har jo vært veldig tydelig på at dette har kommet for å bli, og at de ansatte bare må innfinde seg med at det som finnes har problem, om man bare prøver å løse på beste måte. Nå sier jo helseplattformen at de fortløper å jobbe med feilretting

[Transcript] Forklart / Slik skapte et datasystem kaos på sykehusene

og oppnå det tilpassesystemet på en måte og ser at det blir mer brukarvennlig, så håper jeg jo at det på sikt skal kunne fungere bedre enn det gjør i dag, og det har jo også, helsemidt Norge, vært helt tydelig på at dette skal innføres, så det må nesten bli bedre hvis det skal kunne fungere som man har planlagt.

Du har hørt en podcast fra Aftenposten.

Det var Henning Kar Ekroll som tok deg gjennom den nye helseplattformen og alle utfordringene der.

Lydene du har hørt er hentet fra NRK og fra helseplattformens konto på YouTube. Denne episoden er laget av produsent Jenny Føleland og Olave Ekkesvik og meg, Philip A. Johannesburg.

Resten av forklart er Synesøhol og Anders V. Berg.

Takk for at du lytter til forklart fra Aftenposten.

Vi er Aftenposten som er Lars Glomnes.

Trin Eiladsen.

Kjø til Broggelig Aftenposten.

Sara Sørenheim.

Og hver uke så tar vi for oss det siste eller hvert fall det mer spennende i norsk politikk.

Vi har holdt på i 2015 med å henge oss opp i ting i norsk politikk.

Det er ikke alltid det viktigste, men det er det som pyrrer oss mest.

Det vi synes er både gøy og interessant å snakke om.

Og ikke minst litt rart.

Absolutt. Jeg er jo ny her. Jeg har bare vært på prøve nå i snart tre år.

Men veldig hardt jeg har vært med.

Aftenpottens vesentlighetskriterium.

Det mener jeg er utgasspunkt for alle gode saptaler.

Og ting kan være viktig, men det må være gøy.

Du kan høre oss hver uke hos Bodmi eller i Aftenposten.